

ТРЕНІНГ

Впровадження системи внутрішнього контролю в державному секторі:
ВИМОГИ та КРАЦІ ПРАКТИКИ
4-й день 1-ша тема

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ та УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ

м. Київ
13 - 17 березня 2017

КОНСУЛЬТАНТ

Лебединець Тетяна Леонідівна

Президент Правління Інституту
внутрішніх аудиторів України

Телефон: +38(050)377 -11-97,
+38(050)418-88-11

E-mail: lebedynets.tl@gmail.com,
tatyana.lebedynets@iia.org.ua

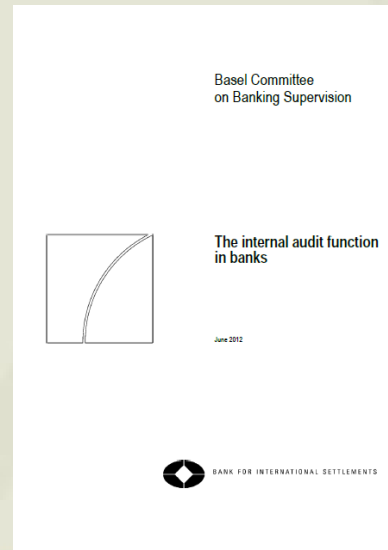
Зміст

День 4-й: РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

- 1 РЕКОМЕНДАЦІЇ КОМІТЕТУ СПОНСОРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КОМІСІЇ ТРЕДВЕЯ (COSO)
- 2 МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (IPPF)
- 3 ЗАКОНОДАВЧІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

1

РЕКОМЕНДАЦІЇ КОМІТЕТУ СПОНСОРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КОМІСІЇ ТРЕДВЕЯ (COSO)

Взаємозв'язок згідно COSO

Корпоративне управління

Управління ризиком

Внутрішній контроль

Внутрішній аудит
складова системи
контролю та 3-я
лінія захисту

Модель трьох ліній захисту розроблена Інститутом внутрішніх аудиторів

The Three Lines of Defense Model

Graph 1: The Three Lines of Defense Model (IIA (2013))

Внутрішній аудит - COSO

Внутрішній аудит (далі - ВА) забезпечує 3-ю лінію захисту, здійснюючи оцінку системи внутрішнього контролю (далі - СВК) організації та надаючи рекомендації щодо корегуючих дій або удосконалення її керівництву для розгляду та подальшого впровадження. Їх місце в організаційно - функціональній системі та компенсаційні схеми повинні бути відокремлені та не залежати від бізнес напрямків, які вони перевіряють.

Внутрішній аудит - COSO

Залежно від законодавчо-нормативно бази, розміру організації та характеру бізнесу функція ВА може бути обов'язкова або опційна, створена в організації або віддана на аутсорсинг, великою або малою.

У будь-якому із вищеперерахованих випадках, ВА повинен здійснюватися компетентними та професійними фахівцями із врахуванням ризиків, властивих діяльності організації.

Внутрішній аудит - COSO

Уся діяльність всередині організації, потенційно являється об'єктом перевірки ВА на предмет:

- надійності та цілісності фінансової та операційної інформації;
- ефективності виробничого процесу та програм;
- захисту активів;
- дотримання вимог, правил, регламентів, стандартів, політик, процедур та контрактів.

Внутрішній аудит - COSO

Ступінь залученості ВА в процес внутрішнього контролю:

- періодичний моніторинг якості та оцінка ефективності
або
- фокус в більшій мірі на відповідності законодавству та фінансовій звітності.

У будь-якому випадку ВА повинен демонструвати необхідні знання бізнесу та незалежність у проведенні оцінки СВК.

Внутрішній аудит - COSO

Звітує та взаємодіє з керівництвом, аудиторським комітетом та/або Радою директорів.

ВА підпорядковуються:

- функціонально - аудиторському комітету та/або Раді директорів

та

- адміністративно – генеральному директору або іншим членам вищого керівництва.

Внутрішній аудит - COSO

Діяльність ВА повинна бути організована таким чином, щоб уникати будь-яких загроз втрати об'єктивності, а саме можливих або фактичних конфліктів інтересів та упередженості.

ВА не бере на себе операційну відповідальність, рівно як внутрішні аудитори не залучаються до перевірки тих сфер, в яких вони недавно приймали участь в рамках попередньої операційної діяльності.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (IPRF)

Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту

січень 2013

- Визначення внутрішнього аудиту
- Кодекс етики
- Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту

 YAKABOO.UA
The IIA Research Foundation

Основні положення міжнародної професійної практики внутрішнього аудиту ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

 The IIA Research Foundation

Стандарти і методологічне керівництво — Міжнародні професійні практики (IPPF)®

Міжнародні основи професійної практики (*International Professional Practices Framework*), являються **методологічними принципами**, які встановлюють авторитетне керівництво, оприлюднене *Інститутом внутрішніх аудиторів (Institute of Internal Audit)*.

Надійний та всесвітній орган, який встановлює методологічні принципи, Інститут внутрішніх аудиторів *надає* професіоналам внутрішнього аудиту *всесвітнє* методичне керівництво з такою, що заслуговує довіру налагодженою методологією в IPPF як **обов'язкове до дії та наполегливо рекомендоване**.

Місія внутрішнього аудиту

Місія внутрішнього аудиту формулює те, що внутрішній аудит прагне досягти в рамках організації:

«Збереження та підвищення вартості організації за допомогою проведення об'єктивних внутрішніх аудиторських перевірок на основі ризик-орієнтованого підходу, надання рекомендацій та обміну знаннями».

Стандарти Інституту внутрішніх аудиторів

□ Суть Стандартів IPPF це:

- підкреслити базові принципи, які представляють практику внутрішнього аудиту;
- надати основи для виконання і розширення меж області додаткової вартості внутрішнього аудиту;
- встановити базу для оцінки виконання завдань внутрішнього аудиту;
- сприяти вдосконаленню організаційних процесів і операцій.

□ Стандарти *сфокусовані на принципах*, обов'язкові вимоги яких складаються з:

- *формулювання основних вимог* для професійної практики внутрішнього аудиту та *оцінки ефективності її виконання*, яка застосовується у міжнародній практиці організації і окремих її рівнях;
- *інтерпретації*, які роз'яснюють умови та концепцію в рамках формулювань.

□ Якщо **невідповідність** існує між *Стандартами* та іншими локальними регулятивними *документами*, то внутрішні аудитори та **діяльність** внутрішнього аудиту **повинна відповідати Стандартам**, та *може відповідати іншим документам, якщо вони більш жорсткіші*.

Стандарти Інституту внутрішніх аудиторів

❑ **Обов'язкове керівництво**

- Три обов'язкових елемента IPPF:
 - [Визначення внутрішнього аудиту](#)
 - [Кодекс етики](#)
 - [Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудита \(Стандарти\)](#)
- **Вимагається відповідність Основним принципам**, які встановлені як обов'язкові, та мають важливе значення для професійної практики внутрішнього аудиту. **Обов'язкове керівництво, розроблено слідуючи встановленій належній попередньо юридичній експертизи**, яка включає в себе період публічного обговорення для отримання пропозицій від зацікавлених сторін

❑ **Рекомендоване керівництво**

- Три рекомендованих елемента IPPF:
 - [Керівництво по застосуванню \(практичні рекомендації\)](#)
 - [Додаткове керівництво](#)
 - [Аналітичні записки](#)
- Рекомендоване керівництво схвалено Інститутом внутрішніх аудиторів через процес формального затвердження. Цей документ описує практики для ефективного впровадження **Визначення внутрішнього аудиту, Кодексу етики та Стандартів**.

Обов'язкове керівництво до виконання

Елементи	Визначення
Визначення внутрішнього аудиту	<p>Визначення ВА встановлює основну ціль, характер, обсяги та зміст ВА.</p> <p>ВА являється діяльністю щодо надання незалежних та об'єктивних гарантій та консультацій, направлених на удосконалення діяльності організації.</p> <p>ВА допомагає організації досягнути поставлених цілей, використовуючи систематизований та послідовний підхід до оцінки та підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління.</p>
Основні принципи професійної практики внутрішнього аудиту	<p>Основні принципи в цілому формулюють критерії ефективності ВА. Щоб діяльність ВА була ефективною, усі принципи повинні бути наявними та дотримуватись.</p>
Кодекс етики	<p>Кодекс етики встановлює принципи та очікування, які визначають поведінку людей та організації в ході проведення ВА. Такий документ містить мінімальні вимоги до поведінки і швидше очікування щодо поведінки в певних ситуаціях, ніж приписи конкретних дій.</p>
Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (Стандарти)	<p>Стандарти являються документами, основанийими на принципах та такими, які надають основу для проведення ВА.</p> <p>Стандарти містять обов'язкові до виконання вимоги, які складаються із:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стверджень, які містять базові вимоги щодо професійної діяльності в області ВА та для оцінки його ефективності, які застосовуються у всьому світі як фізичними особами, так і організаціями; - інтерпретацій, пояснюючи терміни або концепції, які описуються в Стандартах; - Глосарія (Словника термінів). <p>Для коректного розуміння та застосування Стандарти потрібно розглядати в сукупності з положеннями Стандартів та їх інтерпретацією.</p> <p>В Стандартах використовуються терміни, конкретне значення яких роз'яснюється в Глосарії (Словник термінів).</p>

Що таке внутрішній аудит?

Внутрішній аудит являється діяльністю з надання незалежних та об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності організації.

Внутрішній аудит допомагає організації досягти поставлених цілей, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління.

Місце внутрішнього аудиту в організації

❖ Підзвітність внутрішнього аудиту в організації

- Підрозділ внутрішнього аудиту має бути незалежним від тих функцій, які будуть об'єктами аудиту.

❖ Організаційна незалежність

- Керівник внутрішнього аудиту підпорядковується вищому керівництву організації.

❖ Статус внутрішнього аудиту в організації

- Підрозділ внутрішнього аудиту має звітувати про результати своєї діяльності вищого керівництва організації.

❖ Цілі, повноваження та відповідальність

Цілі, повноваження та відповідальність підрозділів ВА повинні бути визначені у внутрішніх документах організації (*Положенні про внутрішній аудит*), відповідаючи визначенню ВА, Кодексу етики та Стандартам.

Керівник ВА повинен періодично розглядати питання щодо необхідності внесення змін до Положення та надавати його для схвалення вищому керівництву організації.

Ціллю ВА являється допомога у здійсненні ефективного контролю при розумній величині затрат.

Кодекс етики Інституту внутрішніх аудиторів

Кодекс етики Інституту внутрішніх аудиторів складається із двох суттєвих компонентів:

- ❖ **Принципів** – цінності професії та практики ВА, дотримання яких очікується від аудитора.
- ❖ **Правил поведінки**, які описують норми поведінки, дотримання яких очікується від аудитора. Правила допомагають ВА у практичному застосуванні Принципів у конкретних ситуаціях та сприяють формуванню етичної поведінки внутрішніх аудиторів.

Принципи

Внутрішні аудитори повинні дотримуватися наступних принципів:

❖ Чесність

- Чесність внутрішнього аудитора є фундаментом, на якому ґрунтується довіра до думки аудитора.

❖ Об'єктивність

- Внутрішні аудитори демонструють найвищий рівень професійної об'єктивності в процесі збору, оцінки та передачі інформації про об'єкт аудиту.

❖ Конфіденційність

- Внутрішні аудитори шанобливо ставляться до права власності на інформацію, яку вони отримують в процесі своєї діяльності, і не розголошують інформацію без відповідних на те повноважень, за винятком випадків, коли розкриття такої інформації продиктовано юридичними або професійними обов'язками.

❖ Професійна компетентність

- Внутрішні аудитори застосовують знання, навички та досвід, необхідні для надання послуг у сфері внутрішнього аудиту.

Принципи

❖ *Чесність*

Внутрішні аудитори:

- ✓ *повинні виконувати свою роботу чесно, сумлінно і відповідально;*
- ✓ *повинні діяти в рамках закону і, якщо того вимагають закон або професійні стандарти, розкривати відповідну інформацію;*
- ✓ *не повинні свідомо брати участь в акціях або діях, що дискредитують професію внутрішнього аудитора або свою організацію;*
- ✓ *повинні поважати юридично і етично виправдані цілі своєї організації і робити внесок в їх досягнення.*

Правила поведінки

❖ Об'єктивність

Внутрішні аудитори:

- ✓ *не повинні брати участь в будь-якій діяльності, яка могла б завдати шкоди їх неупередженості або сприйматися як завдає такої шкоди;*
- ✓ *не повинні приймати в подарунок нічого, що могло б завдати шкоди їх професійній думці або сприйматися як таке, що завдає такої шкоди;*
- ✓ *повинні розкривати всі відомі їм матеріальні факти, які, не будучи розкриті, можуть спотворити звіти про об'єкт аудиту.*

Правила поведінки

❖ *Конфіденційність*

Внутрішні аудитори:

- ✓ *повинні бути розумні і обережні у використанні і збереженні інформації, отриманої в ході виконання своїх обов'язків;*
- ✓ *не повинні використовувати інформацію в особистих інтересах або будь-яким іншим чином, що суперечить закону або що можуть завдати шкоди досягненню юридично і етично виправданих цілей організації.*

Правила поведінки

❖ Професійна компетентність

Внутрішні аудитори повинні:

- ✓ брати участь тільки в тих завданнях, для виконання яких володіють достатніми професійними знаннями, навичками і досвідом;
- ✓ надавати послуги внутрішнього аудиту відповідно до Міжнародних професійних стандартів внутрішнього аудиту;
- ✓ безперервно підвищувати свій професіоналізм, а також ефективність і якість послуг, що надаються.

10 основних принципів професійності внутрішнього аудитора

- ❖ є зразком чесності;
- ❖ проявляє компетентність і професійне ставлення до роботи;
- ❖ об'єктивний і не схильний до неналежного впливу (незалежний);
- ❖ вибудовує свою роботу у відповідності зі стратегією, цілями і ризиками організації;
- ❖ володіє відповідним статусом і необхідними ресурсами;
- ❖ якісно виконує роботу і постійно вдосконалюється;
- ❖ вибудовує ефективні відносини із зацікавленими сторонами;
- ❖ будує свою роботу базуючись на ризик-орієнтованому підході;
- ❖ проникливий, розглядає питання в перспективі і націлений на майбутнє;
- ❖ сприяє розвитку організації.

Що таке Стандарти?

Стандарти професійної практики внутрішнього аудиту являються *документами, заснованими на принципах і містять обов'язкові* для виконання вимоги, які складаються з:

- ❖ **тверджень**, які містять базові вимоги щодо професійної діяльності в області внутрішнього аудиту і для оцінки його ефективності, що застосовуються у всьому світі, як фізичними особами, так і організаціями;
- ❖ **інтерпретацій**, пояснюючих терміни або концепції, описувані в *Стандартах*.

*Цілі **Стандартів** професійної практики*

- ❑ Виклад базових принципів належної практики внутрішнього аудиту.
- ❑ Створення основ для виконання та сприяння розвитку широкого спектра діяльності в області внутрішнього аудиту, що приносить користь організації.
- ❑ Формування принципів оцінки ефективності діяльності внутрішнього аудиту.
- ❑ Сприяння вдосконаленню процесів і операцій, здійснюваних організацією.

Стандарти складаються з:

- Стандартів якісних характеристик.
- Стандартів діяльності.

Стандарти якісних характеристик

Стандарти якісних характеристик (1000–1300) описують цілі, повноваження, відповідальність і вимоги до внутрішнього аудиту, за якими оцінюється аудиторська діяльність.

Основні компоненти даних стандарті включають:

- ❖ **Цілі, повноваження і відповідальність** (Стандарт 1000): Цілі, повноваження і відповідальність ВА повинні бути визначені у внутрішніх документах організації, які відповідають Стандартам і схвалені Радою.
- ❖ **Незалежність і об'єктивність** (Стандарт 1100): Внутрішній аудит повинен бути незалежним, а внутрішні аудитори повинні бути об'єктивними при виконанні своїх обов'язків.
- ❖ **Професіоналізм і професійне ставлення до роботи** (Стандарт 1200): Внутрішні аудитори повинні виконувати аудиторські завдання на належному професійному рівні.
- ❖ **Програма гарантії і підвищення якості внутрішнього аудиту** (Стандарт 1300): Керівник внутрішнього аудиту повинен розробити і підтримувати програму гарантії і підвищення якості.

Стандарти діяльності

Стандарти діяльності (2000-2600) описують діяльність підрозділу внутрішнього аудиту і критерії, за якими оцінюється ефективність аудиторської діяльності.

Основні компоненти даних стандартів включають:

- ❖ **Управління внутрішнім аудитом** (Стандарт 2000): Керівник внутрішнього аудиту повинен ефективно управляти підрозділом внутрішнього аудиту таким чином, щоб забезпечити його корисність для організації.
- ❖ **Суть роботи внутрішнього аудиту** (Стандарт 2100): Внутрішній аудит повинен проводити оцінку і сприяти вдосконаленню процесів корпоративного управління, управління ризиками та контролю, використовуючи систематизований і послідовний підхід.
- ❖ **Планування аудиторського завдання** (Стандарт 2200): Внутрішні аудитори повинні складати і документувати план виконання кожного аудиторського завдання, що включає цілі, обсяг завдання, його терміни і розподіл ресурсів.

Стандарти діяльності

- ❖ **Виконання завдання** (Стандарт 2300): Внутрішні аудитори повинні зібрати, проаналізувати, оцінити і оформити документально інформацію в обсязі, достатньому для досягнення цілей завдання
- ❖ **Інформування про результати** (Стандарт 2400): Внутрішні аудитори повинні повідомляти про результати виконання завдання.
- ❖ **Моніторинг вирішення проблемних питань з урахуванням змін 2013 (Спостереження за діями за результатами аудиту)** (Стандарт 2500): Керівник внутрішнього аудиту повинен розробити і підтримувати систему моніторингу вирішення проблемних питань, виявлених за підсумками виконання завдання, після ознайомлення менеджменту з результатами завдання.
- ❖ **Інформування про прийняті ризики** (Розгляд ризику, прийнятого керівником об'єкта внутрішнього аудиту) (Стандарт 2600): Якщо Керівник внутрішнього аудиту приходять до висновку про те, що рівень ризику, прийнятого менеджментом, не може бути прийнятним для організації, керівник внутрішнього аудиту повинен обговорити це питання з вищим виконавчим керівництвом.

Рекомендовані для застосування керівництвом

Рекомендації щодо застосування розглянутих *Стандартів* містяться в **Керівництвах по застосуванню**, які випускаються Комітетом з професійних питань

Керівництва по застосуванню є методичні рекомендації, які схвалені ІВА в якості керівництва для внутрішнього аудитора щодо застосування Визначення внутрішнього аудиту, Кодексу етики і Стандартів.

Ці вказівки не є обов'язковими і не відображають всіх можливих міркувань щодо застосування Стандартів, а носять скоріше рекомендаційний характер.

Додаткове керівництво

Додаткове керівництво надає детальне керівництво по діяльності внутрішнього аудиту

Вони включають в себе політики і процедури, методи і інструменти, покрокові підходи, а також приклади результатів діяльності внутрішнього аудиту.

3

ЗАКОНОДАВЧІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Законодавчо-нормативне регулювання

Законодавчо-нормативна база України в області внутрішнього аудиту в бюджетних установах складаються з наступних нормативно - правових актів:

- ❖ [Конституція України](#)
- ❖ [Бюджетний кодекс України](#) Глава 4 стаття 26 та 111 Контроль та аудит у бюджетних установах (встановлено основні засади організації та здійснення внутрішнього аудиту, а також контролю за їх станом);
- ❖ [Закон України Про місцеве самоврядування в Україні](#)
- ❖ [Закон України Про місцеві державні адміністрації](#)
- ❖ Для імплементації положень Бюджетного кодексу Кабінетом Міністрів України та Мінфіном прийнято понад 70 актів законодавства:
 - [Стратегія розвитку системи управління державними фінансами](#), затверджена Розпорядженням Кабінету міністрів України **від 01.08.2013р.** №774-р. та [Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю та затвердження плану заходів щодо її реалізації на період до 2017 року](#), затверджена розпорядженням **від 22.10.2008р.** №1347-р;
 - [Постанову Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011р. № 1001](#) “Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади”
 - [Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту](#), затверджено Наказом Міністерства фінансів України **від 29.09.2011р.** №1217.
 - [Стандарти внутрішнього аудиту](#) , затверджено Наказом Міністерства фінансів України **від 04.10.2011р.** №1247.

Законодавчо-нормативне регулювання (продовження)

- Міністерство фінансів України наказ Про затвердження Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах"
- Київська міська рада рішення Про організаційно-правові заходи щодо вдосконалення внутрішнього фінансового контролю та аудиту
- Виконавчий орган Київської міської ради (КМДА) Про вдосконалення внутрішнього фінансового контролю
- Виконавчий орган Київської міської ради (КМДА) Про вдосконалення порядку здійснення внутрішнього фінансового контролю підприємств, установ та організацій комунальної форми власності міста та районів міста Києва, а також державних підприємств, що перебувають у сфері управління виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) (зі змінами від 26.09.2016 №920).
- Розпорядження Київського міського голови Про деякі питання проведення експертизи кошторисної частини проектної документації будівництва та кошторисів ремонтних робіт, які виконуються за рахунок коштів бюджету міста Києва.

Бюджетний кодекс

Розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і **внутрішній аудит** та несуть відповідальність за їх стан у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах.

Внутрішнім аудитом є діяльність підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямована на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та не результативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи та підвідомчих їй бюджетних установ, поліпшення внутрішнього контролю.

Основні засади здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту та порядок утворення підрозділів внутрішнього аудиту визначаються Кабінетом Міністрів України.

Бюджетний кодекс (продовження)

Внутрішній аудит – це діяльність із надання незалежних та об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на удосконалення діяльності організації. Внутрішній аудит допомагає керівнику в досягненні поставленої перед організацією мети, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки та підвищення ефективності системи внутрішнього контролю. Реалізація такої діяльності передбачає створення в кожному органі державного сектору функціонально незалежного підрозділу внутрішнього аудиту. Підрозділ внутрішнього аудиту в жодному разі не можна ототожнювати з відомчим контрольно-ревізійним підрозділом, більше того, неприпустимим є поєднання цих функцій в одному структурному підрозділі. У внутрішнього аудиту інша природа, цілі та завдання, ніж у ревізії. Внутрішній аудит допомагає керівнику здійснювати управління, але не може і не мусить заміщувати управлінців і керівників – він не може замінити собою систему внутрішнього контролю. Кабінет Міністрів України визначає основні засади здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, а також порядок утворення підрозділів внутрішнього аудиту. Основною метою діяльності підрозділу внутрішнього аудиту в органах державного і комунального секторів є забезпечення керівника організації гарантіями адекватності та результативності системи внутрішнього контролю. Для досягнення цієї мети працівники підрозділу внутрішнього аудиту повинні:- розуміти діяльність організації, аналізувати систему внутрішнього контролю, запровадити стратегічне, річне та періодичне планування аудиту;- виявляти та оцінювати контрольні заходи у найбільш економний та ефективний спосіб;- відображати в аудиторських звітах знахідки, висновки та, по можливості, рекомендації з удосконалення;- відображати судження (думку) про надійність заходів контролю для загальної системи, функції чи локальної системи/підсистеми, що досліджується;- забезпечувати гарантії, які базуватимуться на оцінці системи внутрішнього контролю в організації в цілому.

Бюджетний кодекс (продовження)

Стаття 111. Повноваження Міністерства фінансів України та місцевих фінансових органів з контролю за дотриманням бюджетного законодавства

Міністерство фінансів України в межах своїх повноважень забезпечує реалізацію єдиної державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, координує та спрямовує діяльність органів виконавчої влади, уповноважених на проведення контролю за дотриманням бюджетного законодавства, **визначає основні організаційно-методичні засади та дає оцінку функціонуванню** систем внутрішнього контролю і **внутрішнього аудиту**, якщо інше не передбачено законодавством.

Стратегія розвитку системи управління державними фінансами/Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю та затвердження плану заходів щодо її реалізації на період до 2017 року

Державний внутрішній фінансовий контроль повинен забезпечувати належне (економічне, ефективне, результативне та прозоре) управління державними фінансами. Зазначений контроль передбачає здійснення внутрішнього контролю, **внутрішнього аудиту** та їх гармонізації.

Базовим принципом державного внутрішнього фінансового контролю є **чітке розмежування внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту.**

Внутрішній аудит повинен визначати, яким чином здійснюється внутрішній контроль.

Стратегія розвитку системи управління державними фінансами (продовження)

Виявлення корупційних діянь не є основним завданням функції внутрішнього аудиту, яку виконують бюджетні установи з 2012 року. Однак, у разі виявлення під час проведення внутрішнього аудиту ознак корупційних діянь керівник підрозділу внутрішнього аудиту письмово повинен інформувати керівника бюджетної установи про необхідність вжиття ним відповідних заходів (Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені Мінфіном), що підвищує відповідальність керівника бюджетної установи за протидію корупції.

Стратегія розвитку системи управління державними фінансами (продовження)

Зазначені базові основи державного внутрішнього фінансового контролю визначено в Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. № 158 (Офіційний вісник України, 2005 р., № 22, ст. 1224; 2008 р., № 82, ст. 2767), що реалізується в Україні з 2005 року, в Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”. Так, зокрема, Національним планом дій на 2011 рік і Національним планом дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, затвердженими Указами Президента України від 27 квітня 2011 р. № 504 та від 12 березня 2012 р. № 187, передбачено заходи із запровадження внутрішнього аудиту, які на сьогодні виконано.

Стратегія розвитку системи управління державними фінансами (продовження)

З питань запровадження внутрішнього аудиту, основним завданням якого є надання керівникові бюджетної установи об'єктивних і незалежних висновків та рекомендацій, прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 “Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади” (Офіційний вісник України, 2011 р., № 75, ст. 2799), та затверджено Мінфіном Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту і Стандарти внутрішнього аудиту.

Кодекс етики

Задекларовані принципи системи моральних і професійних цінностей та правил поведінки працівників підрозділу внутрішнього аудиту або посадових осіб, на яких покладено повноваження щодо здійснення внутрішнього аудиту і щодо яких ними добровільно взяті зобов'язання на їх дотримання у професійній діяльності.

Основними принципами професійної діяльності при виконанні службових обов'язків Працівником є:

- сумлінність,
- незалежність та об'єктивність,
- конфіденційність,
- професійна компетентність.

Кодекс етики (продовження)

Керівник Підрозділу зобов'язаний запобігати проявам неетичної поведінки підлеглих працівників:

- ✓ безпосередньо дотримуватись загальних морально-етичних принципів, прийнятих у суспільстві, основних принципів професійної діяльності та правил поведінки, визначених цим Кодексом, а також вимагати їх дотримання від підлеглих працівників;
- ✓ давати вказівки та доручення підлеглим працівникам виключно відповідно до законодавства України та з урахуванням їх рівня знань, досвіду і професійних навичок;
- ✓ здійснювати добір працівників з урахуванням їх моральних, професійних та ділових якостей;
- ✓ принципово реагувати на факти неналежної поведінки підлеглих працівників, у тому числі за повідомленнями посадових осіб підприємств, установ та організацій, на яких здійснюються дослідження або оцінки;
- ✓ запобігати виникненню конфлікту інтересів у діяльності підлеглих працівників, а у разі виникнення - протягом двох робочих днів прийняти рішення щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів у встановленому законодавством порядку;
- ✓ об'єктивно оцінювати роботу підлеглих працівників, а у разі порушення норм законодавства або недотримання вимог цього Кодексу - ініціювати їх притягнення до відповідальності згідно з законами України.

Кодекс етики (продовження)

Протидія одержанню неправомірної вигоди та подарунків

Працівнику забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах.

Працівнику забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких йому осіб від юридичних або фізичних осіб у зв'язку зі здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Працівник у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язаний невідкладно вжити заходів відповідно до вимог [статті 24](#) Закону України «Про запобігання корупції».

При виконанні службових обов'язків Працівник не має права надавати прямо чи опосередковано неправомірну вигоду та подарунок іншим особам, включаючи своїх керівників, з метою схилити їх до протиправного використання наданих їм службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Стандарти

Загальні стандарти внутрішнього аудиту

Основні внутрішні документи з питань внутрішнього аудиту

Компетентність та підвищення кваліфікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту

Незалежність та об'єктивність внутрішнього аудиту

Стандарти діяльності з внутрішнього аудиту

Напрями проведення внутрішнього аудиту

Планування діяльності з внутрішнього аудиту

Ведення бази даних

Організація внутрішніх аудитів

Проведення внутрішнього аудиту

Документування ходу та результатів внутрішнього аудиту

Моніторинг врахування рекомендацій за результатами внутрішнього аудиту

Стандарти звітування, моніторингу, формування та зберігання справ, взаємодії з органами державної влади та оцінки якості за результатами внутрішнього аудиту

Звітування про діяльність підрозділу внутрішнього аудиту

Формування та зберігання справ внутрішнього аудиту

Надання інформації про результати внутрішнього аудиту

Взаємодія підрозділу внутрішнього аудиту з органами державної влади

Скарги на дії працівників підрозділу внутрішнього аудиту

Забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту, оцінка якості внутрішнього аудиту.

Стандарти - Загальні стандарти внутрішнього аудиту

Глава 1. Основні внутрішні документи з питань внутрішнього аудиту

....

1.2. Основними внутрішніми документами з питань внутрішнього аудиту є положення про підрозділ внутрішнього аудиту, посадові інструкції працівників підрозділу внутрішнього аудиту, внутрішні документи з питань проведення внутрішнього аудиту.

...

Стандарти - Загальні стандарти внутрішнього аудиту

Глава 2. Компетентність та підвищення кваліфікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту

2.1 Працівники підрозділу внутрішнього аудиту повинні володіти необхідними знаннями та мати досвід роботи для виконання своїх функціональних обов'язків відповідно до вимог, визначених Порядком

2.2. Працівники підрозділу повинні постійно удосконалювати свої знання, підвищувати кваліфікацію, у тому числі шляхом самоосвіти.

....

Стандарти - Загальні стандарти внутрішнього аудиту

Глава 3. Незалежність та об'єктивність внутрішнього аудиту

3.2. Організаційна незалежність передбачає пряме підпорядкування та підзвітність підрозділу внутрішнього аудиту керівнику установи.

3.8. У разі виникнення обставин, які перешкоджають проведенню працівниками або керівником підрозділу внутрішнього аудиту їх обов'язків, втручання у їх діяльність посадових або інших осіб установи працівники підрозділу внутрішнього аудиту або керівник підрозділу письмово інформують про це Держфінінспекцію для дослідження нею зазначених обставин та вжиття заходів відповідно до законодавства.

Стандарти – Стандарти діяльності з внутрішнього аудиту

Глава 2. Планування діяльності з внутрішнього аудиту

- ✓ Розробляє план підрозділ ВА
- ✓ Складається піврічний план
- ✓ Формується на підставі оцінки ризиків
- ✓ У разі відсутності в установі системи управління ризиками працівником підрозділу внутрішнього аудиту застосовується власне судження про ризики в діяльності установи.

Погоджує з Держфінінспекцією та затверджує з керівником установи.

Стандарти – Стандарти діяльності з внутрішнього аудиту

Глава 4. Організація внутрішніх аудитів

4.5. Для досягнення цілей та забезпечення належної якості внутрішнього аудиту призначається керівник аудиторської групи. **Якщо внутрішній аудит проводиться однією посадовою особою, вона вважається керівником аудиторської групи.**

4.12. **Внутрішні аудити проводяться за розпорядчим документом керівника установи, який складається на паперових носіях ..**

Стандарти – III. Стандарти діяльності з внутрішнього аудиту

Глава 5. Проведення внутрішнього аудиту

5.2. Працівники підрозділу внутрішнього аудиту самостійно визначають методи, методичні прийоми та процедури, які застосовуються під час внутрішнього аудиту, залежно від його об'єкта та відповідно до вимог внутрішніх документів з питань проведення внутрішнього аудиту

5.4. Джерелами аудиторських доказів є:

Первинні документи, облікові реєстри, звіти, матеріали, дані, інше
...

Стандарти – III. Стандарти діяльності з внутрішнього аудиту

Глава 6. Документування ходу та результатів внутрішнього аудиту

6.22. За результатами розгляду аудиторського звіту та рекомендацій керівником установи приймається рішення про проведення додаткового внутрішнього аудиту або прийняття аудиторських рекомендацій відповідальним за діяльність.

Стандарти – III. Стандарти діяльності з внутрішнього аудиту

Глава 7. Моніторинг врахування рекомендацій за результатами внутрішнього аудиту

7.1. Керівник підрозділу внутрішнього аудиту забезпечує організацію здійснення моніторингу результатів впровадження рекомендацій (встановлює вимоги у внутрішніх документах з питань проведення внутрішнього аудиту) для того, щоб впевнитися в тому, що відповідальні за діяльність **розпочали ефективні дії, спрямовані на їх виконання**, або керівництво установи взяло на себе ризик невиконання таких рекомендацій.

7.2. **Здійснення моніторингу** впровадження аудиторських рекомендацій **передбачає здійснення заходів** працівниками підрозділу внутрішнього аудиту **щодо отримання інформації** від відповідальних за діяльність про результати реалізації аудиторських рекомендацій.

Стандарти – IV. Стандарти звітування, моніторингу, формування та зберігання справ, взаємодії з органами державної влади та оцінки якості за результатами внутрішнього аудиту

Глава 4. Взаємодія підрозділу внутрішнього аудиту з органами державної влади

4.2. У разі виявлення підрозділом внутрішнього аудиту під час проведення внутрішнього аудиту фактів нецільового використання бюджетних коштів, марнотратства, зловживання службовим становищем, порушень фінансово-бюджетної дисципліни, які призвели до втрат чи збитків та/або які мають ознаки злочину, **керівник підрозділу внутрішнього аудиту письмово інформує керівника установи** про необхідність інформування правоохоронних органів про такі факти або передачі їм матеріалів внутрішнього аудиту.

4.3. **За рішенням керівника установи** керівник підрозділу внутрішнього аудиту або іншого структурного підрозділу установи, якщо це визначено розпорядчим документом установи, **забезпечує інформування та/або передачу матеріалів такого аудиту до правоохоронних органів** відповідно до законодавства.

Стандарти – IV. Стандарти звітування, моніторингу, формування та зберігання справ, взаємодії з органами державної влади та оцінки якості за результатами внутрішнього аудиту

Глава 4. Скарги на дії працівників підрозділу внутрішнього аудиту

5.2. Якщо за результатами розгляду скарги установою **встановлено факт невідповідності** офіційної документації, складеної за результатами внутрішнього аудиту, дійсному стану справ та/або порушення працівником підрозділу внутрішнього аудиту законодавства, в тому числі цих Стандартів, що вплинуло на об'єктивність висновків, **керівник установи призначає повторний внутрішній аудит.**

Стандарти – IV. Стандарти звітування, моніторингу, формування та зберігання справ, взаємодії з органами державної влади та оцінки якості за результатами внутрішнього аудиту

Глава 4. Скарги на дії працівників підрозділу внутрішнього аудиту

6.1. Оцінка якості внутрішнього аудиту здійснюється керівником підрозділу внутрішнього аудиту (внутрішня оцінка якості) та Держфінінспекцією, її територіальними органами (зовнішня оцінка якості).

The Institute of
Internal Auditors
Ukraine

Дякую за увагу!